

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in Chrito sit gratia creata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

fed p accidens fm suam caufam pot' cōsiderari ali-
qua eius intensio, vel remiffio, vt dicat magis esse
cæcus ille qui hēt oculū erutū, q̄ qui habet aliquem
pannum in oculo, ex eo quod caufa cecitatis est ef-
ficacior. Sic igitur accipiēdo huiusmodi mutatio-
nes fm proprios terminos, p se loquēdo, oportet
eas esse instantaneas, & nō in tpe, sicut est illumina-
tio, generatio, & corruptio, & alias hūmōi. Accipiē-
do vero eas quantū ad caufas fuorum terminorū,
pōt in eis cōsiderari successio, sicut patet in illumina-
tione. Nā quāuis aer subito trāseat de tenebris ad
lumē, tñ caufa tegebrositatis successiue tollit. Absen-
tia solis, qui p motū locale successiue fit p̄sens.
Et sic illuminatio est terminus motus localis, & est
indiuisibilis, sicut & qliber terminus continui: dico
igit quod extrema iustificacionis sunt gratia, & pri-
uatio gratiæ, inter q̄ non cadit medium circa pro-
priū susceptibile: vnde oportet qd transitus de vno
in alterum sit in instanti, quamuis caufa huius pri-
uationis successiue tollat, vel fm quod homo cogi-
tando disponit se ad gratiā, vel saltē fm quod sp̄s p̄-
terit postquā Deus se gratiam daturum præordi-
nauit, & sic gratiæ infusio fit in instanti. Et quia ex-
pulsio culpæ est formalis effectus gratiæ infusæ, in-
de est quod tota iustificatio imp̄i in instanti est. Nā
forma, & dispositio ad formam cōpletam, & abie-
ctio alterius forma, totum est in instanti.

D. 50.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod q̄ duo sunt
motus oīno disparati, non p̄t esse simul in eadem
potentia, nisi vnū sit ratio alterius. Tunc a.n. simul
esse possunt, quia quodam modo sunt vnus motus,
sicut cum aliquis appetit aliquid propter finem, &
id quod est ad finē: & similiter cum aliquis fugit il-
lud quod est fini repugnans simul appetit finem, &
fugit contrarium. Et similiter voluntas simul mo-
uet in Deum, & odit peccatum, q̄a est contra Deū.

AD SECVNDVM dicēdum, q̄ hūmōi motus libe-
ri arbitrij ad voluntatē p̄inent, non ad irascibile &
cōcupiscibile, & hoc ideo quia obiectū eorum est
aliquid intelligibile, nō aliquid sensibile: inueniunt
tñ aliqñ attribui irascibili & concupiscibili, inquan-
tum voluntas ipsa d̄r irascibilis, & concupiscibilis
pp similitudinem actus: & tunc contritio potest at-
tribui & cōcupiscibili in quantum homo odit pec-
catum, & irascibili in quantum contra peccatū ira-
scitur, vindictam de eo sumere proponens.

Et per hoc patet solutio ad tertium, ad quartū,
& ad quintum.

AD SEXTVM dicendum, q̄ voluntas non mouet
simul ad contraria prosequenda, sed simul pōt mo-
ueri ad vnum fugiendum, & aliud prosequendū, &
præcipue si profectio vnus sit ratio fuge alterius.

AD SEPTIMVM dicendum, quod gratia datur di-
gno, non ita quod aliquis sit sufficienter dignus an-
tequam gratiam habeat, sed quia ex hoc ipso quod
datur, facit hominē dignum: vnde simul est dignus
gratia, & gratiam habens.

AD OCTAVVM dicendū, q̄ ad hoc qd aliqua for-
ma successiue recipiatur in subiecto, nihil operatur
intensio, vel remissio eius in subiecto, sed intensio, uel
remissio formæ cōtrarie, vel oppositi termini. Pri-
uatio aut gratiæ nō suscipit magis vel minus, nisi p
accidens ratione suæ cāe, ut iā dictū est: & ideo non
oportet qd gratia successiue recipiatur in subiecto. Si
aut in subiecto remitteret, posset hoc aliqd cōferre
ad hoc qd successiue gratia abijceretur. Sed gratia
nō remittit in eodē subiecto, & ideo nec successiue

In corp. ar.

F abijcitur pp hoc qd ipsa nō remittitur: nec successi-
ue inducitur pp hoc quod eius priuatio nō remittit.
AD NONVM patet solutio ex prædictis: nam non
ideo dicitur mutatio esse in instanti, quia duo termi-
ni eius sunt in eodem instanti, vt dictum est.

AD X. dicendum, quod fieri alicuius rei permane-
tis pōt accipi dupliciter. Vno modo proprie, & sic
d̄r res fieri quādiu durat motus, cuius terminus est
rei generatio: & sic quod fit nō est in pmanētibz,
sed fieri est rei p successiōnem, fm qd Philosophus
dicit in 6. Phyls. Quod fit, fiebat & fiet. Alio modo
d̄r fieri improprie, vt. d̄r dicatur aliquid fieri in illo
instanti, in quo primo factū est. Et hoc ideo, quādiu
instanti in quantum est terminus prioris temporis, in
quo fiebat, usurpat sibi hoc qd priori tēpori debet.
Et sic non est verū, qd id quod fit, nō est sed qd nō
primo est, & ante hoc nō erat, & sic est intelligēdū
qd in his q̄ fiūt subito, simul est fieri & factum esse.

AD XI. dicendum, quod motus nō accipitur hic
secundum quod est exitus de potentia in actum, sic
enim tempore mensuratur: sed accipitur motus li-
beri arbitrij pro ipsa eius operatione, quæ est actus
perfecti, vt dicitur in 3. de Anima, & ita potest esse
in instanti, sicut perfectum est in instanti.

AD XII. dicendum, quod in illo instanti quo ho-
mo iustificatur, non requiritur quod sit contrito
specialiter de singulis peccatis, sed generaliter de
omnibus contritione speciali de singulis peccatis
præcedente, vel subsequente.

AD XIII. dicendum, quod postquam homo in
culpā incidit, nō pōt esse medium inter gratiam &
culpā, quia culpa non aufertur nisi per gratiā, vt
supra dictū patet: nec gratia perditur nisi per culpā,
quāuis ante culpam esset status medius inter gra-
tiā & culpam secundum quorundam opinionem.

AD XIV. dicendum, quod non est accipere el-
erium 4 instanti, in quo culpa fuit, sed vitium tem-
pus, vt supra dictum est.

QVAESTIO XXIX.
DE GRATIA CHRISTI, IN OCTO

Articulos diuisa.

Primū enim querit, Vtrū in Christo sit gratia creata.

Secundū, Vtrum ad hoc qd natura humana verbo

vniretur in persona, requiratur habitualis gratia.

Tertiū, Vtrum gratia Christi sit infinita.

Quartū, Vtrum gratia capitis Christo conueniat se-
cundum humanam naturam.

Quintū, Vtrū in Christo requiratur habitualis gra-
tia ad hoc quod sit caput.

Sextū, Vtrum Christus mereri potuit.

Septimū, Vtrum Christus alijs mereri potuit.

Octauū, Vtrum Christus in primo instanti suæ con-
ceptionis mereri potuit.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in Christo sit gratia creata.

QVAESTIO est de gratia Christi. Et primo
queritur, vtrum in Christo sit gratia crea-
ta, & videtur quod non. Homo enim dici-
tur per gratiam creatam filius ad optinens
sed Christus secundum sanctos, non fuit filius ado-
ptiuus, ergo non habuit gratiam creatam.

¶ 2. Præter. Vbi est cōiūctio rei p̄ essentia, nō ē necessā-
ria cōiūctio p̄ similitudinē, sicut ad cognoscēdū re-
gnū vnio cognoscibilis ad rem cognitā, & tñ q̄ ali-
qua sūt in aīa p̄ sui essentia, nō est necessāriū ad co-
gnitiōnē, qd sint in ea p̄ similitudinē: sed Deus est
aīa Christi vnitus p̄ essentia realiter in vnitate p̄sonæ.
ergo

K

ergo non requiritur quod uniat per gratiam, que est unio per similitudinem.

¶ 3 Præ. Ad ea quæ possumus per nostra naturalia, nõ indigemus gra: sed Christus poterat peruenire ad gloria per id quod erat sibi naturale, est. n. filius naturalis, & si filius, & hæres. cū ergo gratia infundatur mentibus ad consequendam gloriam, videtur quod Christus gratia creata non indigerit.

¶ 4 Præ. Subiectum potest sine accidente intelligi: sed gratia si fuit in Christo, accidens fuit. potest ergo Christus intelligi sine gratia. sic ergo intellecto, aut ei debetur uita æterna, aut non: si sic, ergo frustra addetur ei gratia: si autem non, cum filius adoptiuus uita æterna debeat ex hoc quod sunt filii, videtur quod filiatio adoptionis præponderet filiatiõni naturali, quod est inconueniens.

¶ 5 Præ. Quod est bonum per essentiam, non indiget bonitate participata: sed Christus est bonus per essentiam, quia est uerus Deus: ergo non indiget gratia, quæ est bonitas participata.

¶ 6 Præ. Plus superat bonitas increata bonitatẽ gratia, quàm lumen solis lumen candelæ: sed ille cui adest lumen solis non indiget lumine candelæ. ergo cum Christo affuerit bonitas increata per unionem, uidetur quod non indigerit gratia.

¶ 7 Præ. Vnio diuinitatis ad Christum aut sufficit ei, aut non: si non, prædicta unio imperfecta fuit. Si autem sufficit, ergo appositio gratia superflua: nihil autem in operibus Dei superfluum inuenitur. ergo Christus creatam gratiam non habuit.

¶ 8 Præ. Qui scit aliquid nobilius nobilitate, ut pote, per meritum demonstratiuũ, nõ indiget ut cognoscat idẽ nobilitate minus nobili, ut pote per meritum pbabile: sed Christus erat nonus bonitate nobilissima, scilicet bonitate increata. ergo non indiget ut esset bonus bonitate minus nobili, scilicet bonitate creata.

¶ 9 Præ. Instrumentũ nõ indiget habitu ad suã operationẽ, præcipue si agens cuius est instrumentum, sit perfectã virtutis: sed humanitas Christi est sicut instrumentũ diuinitatis sibi vnita, ut Dam. dicit in 3. lib. cū ergo uirtus diuina sit perfectissima, uidetur quod humanitas Christi gratia non indigerit.

¶ 10 Præ. Haberi pleuitudinẽ ois boni, nihil super addi est necessesse: sed aia Christi omnis boni plenitudinẽ habuit ex hoc ipso quod uerbu fuit sibi vnitũ in quo est thesaurus omnis boni. ergo non fuit necessarium quod superadderet honitas gratia.

¶ 11 Præ. id quod aliquid sit melius, est nobilius eo: sed nulla creatura est nobilior aia uerbo unita. ergo per nullã gratia creatam anima Christi potest fieri melior si ultra igitur in ea creata gratia esset.

¶ 12 Præ. Duplex est imago Dei in nobis, ut habet ex glo. super illud Psal. 3. Signa est, & cuna creatio nis quæ consistit in mente secundum unã essentia, & tres potentias, alia recreationis quæ attenditur s m lumen gratia: aut ergo imago gratia est Deo similior quam imago mentis Christi, aut non. Si est Deo similior, ergo gratia est nobilior creatura quã anima Christi: si uero nõ est similior, ergo per eam mens Christi non propinquius accederet ad Dei conformitatẽ, ad quod solum gratia mẽti infunditur. frustra igitur gratia in anima Christi poneret.

¶ 13 Præ. Si effectus sunt repugnãtes, & causas repugnãtes habebũt. Sicut n. cõgregatio, & disgregatio uisus adiuuicẽ repugnãt, ita albedo & nigredo: sed filiatio naturalis, cuius principiu est natiuitas æterna, repugnat filiatiõni adoptionis, cuius principiu est infusio gratia: ergo & gratia infusa repugnat natiuitati æternæ. cum ergo natiuitas æterna Chfo cõ-

A ueniat, uideatur quod gratia ei infusa non sit.

SED CONTRA. Ioannis i. dicitur. Vidimus eum plenum græ & ueritatis: sed in Christo fuit scientia creata, ad quẽ pertinet ueritas. ergo & gratia creata.

¶ 2 Præ. Meritũ requirit gratia: sed Christus meruit sibi & nobis, ut sancti dicũt. ergo Christus habuit gratiam creatam, nam creatoris non est mereri.

¶ 3 Præ. Christus fuit simul uiator & cõprehensor. sed perfectio uiatoris est gratia creata. ergo Christus gratiam creatam habuit.

¶ 4 Præ. Nulla perfectio aie Christi defuit, quæ aliis inest, cū sit perfectissima: sed aliq̃ sanctorum anime non solum habet perfectionem nature, sed gratiæ. ergo utraque perfectio fuit in Christo.

¶ 5 Præ. Sicut se habet gloria ad cõprehensorẽ, ita gratia ad uiatorẽ: sed in Chfo qui erat uiator & cõprehensor, fuit gloria creata, quia per actum creatũ diuinitate fruebatur. ergo fuit in eo gratia creata.

RESPON. Dicendum, quod necesse est ponere in Christo gratiam creatam. Cuius ratio necessitatis hinc sumi potest, quod anime ad Deum duplex potest esse coniunctio. Vna secundum esse in una persona, quæ singulariter est anime Christi. Alia secundum operationem, quæ est cõmunis omnibus cognoscentibus & amantibus Deum. Prima quidẽ coniunctio sine secunda ad beatitudinem nõ sufficit, quia nec ipse Deus beatus esset, si se non cognosceret & amaret. Non enim in seipso delectaretur, quod ad beatitudinẽ regitur. Ad hoc ergo, quod anima Christi sit beata præter unionem ipsius ad uerbum in persona, requiritur unio per operationem, ut, si uideat Deum per essentiam, & uidendo fruatur: hoc autem excedit naturalem potentiam cuiuslibet creature, sola autem Deo secundum naturam suam conueniens est. oportet igitur supra naturam anime Christi aliquid sibi addi, per quod ordinetur ad prædictam beatitudinẽ, & hoc dicim⁹ gratiam, unde necesse est in anima Christi gratiam creatam ponere. Ex quo patet falsitas cuiusdam opinionionis, quæ posuit in superiori parte anime Christi gratiam habitalem non esse, sed immediatẽ uniri uerbo, & ex tati unione esse uerẽ gratiam in inferioribus uires. Nam si loquatur de unione in persona, nõ solum pars superior anime Christi unitur uerbo, sed tota anima: si autem loquatur de unione per operationem, ad hanc requiritur habitualis gratia, ut dictum est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod illa, quæ nata sunt persone conuenire rone sui ipsius, nõ possunt dici de Christo, si habent repugnãtia ad proprietates persone eterne, q̃ sola in eo est, sicut patet de hoc nomine "creatura. Ea uero quæ nõ sunt nata conuenire persone, nisi rone nature, uel partis nature, possunt dici de Christo, quãuis habeant repugnãtia ad personam æternam, & hoc propter dualitatẽ naturarum, sicut pati, & mori, & alia hmõi. Filiatio autem per prius respicit personam: gratia autẽ non respicit personã nisi ratione mẽtis, quæ est pars nature, & ideo filiatio adoptionis nullo modo conuenit Christo: conuenit tamen gratiam habere.

AD SECVNDVM dicendũ, quod rõ illa procedit qñ unio per essentia, & per similitudinẽ ad idem ordinantur. hoc autem nõ est in proposito. Nam realis unio diuinitatis ad animam Christi ordinatur ad unitatem persone: unio autem per similitudinẽ gratiæ ad fruitionem beatitudinis.

AD TERTIVM dicendum, quod beatitudo est naturalis Chfo s m natura diuinã non autẽ secundũ humanam naturam, & ideo ad hoc indiget gratia.

Quest. dif. S. Tho. Ppp 5 Ad

In istom articulo

D. 215.

C. 119 me.

Ex Cassiodo

AD QVARTVM dicendum, qd si ponatur anima Christi nō habere gratiā, tunc Christo conueniet beatitudo increata inquantū est filius naturalis, nō autē beatitudo creata, quā debetur filiis adoptiuis.

AD QVINTVM dicendum, quod Christus secundum diuinā naturam est bonus per essentiam, non autem secundum humanam naturam, & quantum ad hanc indiget participatione gratiā.

AD SEXTVM dicendum, quod lumen solis, & candelæ ad idem ordinantur, non autem vnio diuinitatis ad animam Christi & personam per gratiā, & ideo non est simile.

AD SEPTIMVM dicendum, quod vnio diuinitatis ad animam Christi sufficit ad hoc quod est, non tamen sequitur quod vnio gratiæ superfluat, quia ad aliud ordinatur.

AD OCTAVVM dicendum, quod scientia nobilior & ignobilior ad idem ordinantur, scilicet ad cognitionem rei, non autem ita, est in proposito: vnde ratio non sequitur.

AD NONVM dicendum, qd duplex est instrumentū, quoddam inanimatū quod agitur, & non agit, vt securis, & tale nō indiget habitu. Quoddā vero animatū, vt seruus quod agit & agitur, & hoc indiget habitu, & tale instrumentū ē humanitas diuinitatis.

AD X. dicendum, quod animā Christi unita erat plenitudo omnis boni ex ipsa personali verbi vnione, non tamen formaliter, sed personaliter, & ideo indigebat informari per gratiā.

AD IX. dicendum, qd anima vnita verbo personaliter nulla creatura est melior simpliciter loquēdo, sed secūdu quid nihil prohibet. Sicut enim eius corpore nobilior fuit color secundum quid, prout scilicet erat actus eius: ita & anima Christi melior est gratia eius, inquantum est perfectio ipsius.

AD XI. dicendum, quod gratia est similior quantū ad aliquid, inquantum comparatur ad animā Christi vt adus ad potentiā, & secundū hoc per gratiā anima Christi Deo conformabatur: sed quantum ad alia ipsa mens est similior, scilicet quantum ad naturales proprietates, in quibus Deum imitatur.

AD XII. dicendum sicut ad primum.

ARTICVLVS II.

Vtrum ad hoc, quod humana natura verbo vniatur in persona, requiratur habitualis gratia.

3797.

Secundo queritur, utrum ad hoc qd humana natura verbo vniatur in psona, requiratur habitualis gratia. Et videtur qd nō. Prius em̄ est intelligere substantiā in esse suppositi, quā aliquod accidēs ei inherens: sed per vnionē humanæ naturæ cum verbo cōstituitur humana natura in esse suppositi. cū ergo gratia sit accidēs, videtur qd prius sit intelligere vnionē humanæ naturæ ad verbum quā gratiā, & ita gratia non requiritur ad vnionem.

¶ 2. Præt. Humana natura est assumptibilis a verbo inquantū est rōnalis: hoc autē non datur sibi per gratiā, ergo per gratiā nō disponitur ad vnionē.

¶ 3. Præt. Anima ad hoc infunditur corpori, ut in ea perficiatur sciētia & virtutibus, vt patet per Magistrū 2. distin. 2. lib. Senten. sed per prius vnitur verbo, quā corpori anima Christi, alias sequeretur quod suppositum esset assumptum, nā ex vnione animæ ad corpus constituitur suppositum. ergo prius est intelligere vnionem animæ Christi ad verbum, quā sit intelligere gratiā in ipsa, & sic gratia ad vnionem prædictā non disponit.

Lib. 1. Sent. ex patra.

¶ 4. Præt. Inter naturā & suppositum nō cadit aliqui accidēs mediū: sed natura humana vnit verbo sicut supposito. non ergo cadit ibi gratia sicut mediū disponens.

¶ 5. Præt. Natura humana vnit verbo non solū secūdu animā, sed etiā secūdu corpus, corpus autē non est gr̄e susceptiuū. ergo ad vnionē humanæ naturæ ad verbum nō exigitur gratia sicut dispositio mediā.

¶ 6. Præt. Sicut dicit Aug. in Epistola ad Voluntianū. In his q̄ mirabiliter fiūt, tota ratio facti est potentia facientis: sed vnio humanæ naturæ ad diuinā est sup oīa mirabiliter facta. ergo non oportet ex parte facti aliquā dispositionē ponere, sed sufficit potentia facientis, & sic non requiritur aliqua gratia mediā.

SED CONTRA est, qd Aug. dicit, qd quicquid conuenit filio Dei per naturā, conuenit filio hominis per gratiā: sed esse Deū conuenit filio Dei per naturam: ergo & filio hoīs cōuenit per gratiā: cōuenit autē ei per vnionem. ergo ad vnionem requiritur gr̄a.

¶ 2. Præt. Excellentior est vnio in persona, quā in perfruitionem: sed ad hanc secundam vnionem requiritur gratia ergo & ad primam.

RESPON. Dicendū, qd habitualis gratia ad vnionē prædictā requiri potest itelligi dupliciter. Vno modo per modum principij causantis, & sic ponere vnionem in Christo esse factam per gratiā sonat hæresim Nestorij, qui ponebat non aliter humanitatem esse in Christo verbo vnitam, nisi secundū perfectam similitudinem gratiæ. Alio modo per modum dispositionis, & hoc potest esse dupliciter vel secundum modum dispositionis necessitatis, vel congruitatis. Necessitatis quidē, sicut calor est dispositio ad formā ignis, vel raritas: quia materia non potest esse ppria materia ignis, nisi intelligat cum calore, & raritate. Congruitatis vero, sicut pulchritudo est qdā dispositio ad matrimonium. Dicit ergo quidam, qd gr̄a habitualis est dispositio in modo necessitatis, quasi faciēs humanam naturā esse assumptibilem: sed istud non vī. Nam gratia magis est finis assumptionis, q̄ dispositio ad assumptionē.

Dicit n. Damascenus, qd Christus ad hoc assumptus humanā naturā, vt eā curaret, quē quidē curauit per gratiā, vnde gratia habitualis in Chrō magis intelligitur vt effectus vnionis, quā ut preparatio ad vnionem. Et hoc significatur Ioa. 1. Vidimus eum quasi vnigenitū a patre, plenum gratiæ & veritatis. Quasi ex hoc ipso plenitudo gr̄e Christi cōuenit qd est vnigenitus patris per vnionē: & sic habitualis gr̄a nō intelligitur dispositio ad vnionē nisi p modū congruitatis. Et p hunc modū habitualis gratia potest dici gratia vnionis, quāuis cōuenientius, & magis secūdu intentionē sanctorū, gratia vnionis intelligatur ipsum esse in persona verbi, qd humanæ naturæ absq; meritis præcedētibus collatum est, ad qd non requiritur gratia habitualis, sicut ad fruitionem, quā in operatione consistit: nam habitus non est principium essendi, sed operandi.

Et per hoc patet solutio ad obiecia.

ARTICVLVS III.

Vtrum gratia Christi sit infinita.

Tertio queritur, utrum gratia Christi sit infinita. Et vī qd sic. Oē enim finitū est mensuratum: sed gratia Christi nō est mensurata, quia spiritus datus est Christo non ad mensuram, ut dicitur Ioa. 3. ergo gratia Christi est infinita.

¶ 2. Præt. Quolibet finito Deus pot̄ quilibet malus facere,